220914 - Bir Kimse İki Rekâtta Birden Fazla Niyet Edebilir Mi?

Soru

Nafile bir namaz kılarken niyetleri birleştirmek mümkün müdür?

Meselâ iki rekât namaz kılıp, aynı rekâtları hem abdest namazı (sünnetü'l-vudû) hem de akşam namazının sünneti olarak niyet edebilir miyim?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

İbadetlerin "birleşmesi / iç içe geçmesi" iki kısımdır:

1. Birinci Kısım:

İki ibadetin birbiriyle birleşmesinin caiz olduğu durumlar

Bunun ölçüsü şudur:
İbadetlerden biri kendi zatı için kastedilen bağımsız bir ibadet değilse, niyetleri birleştirmek caiz olur. Bu durumda tek bir fiille iki ibadet birden gerçekleşmiş olur.

Örnek:

- Mescide giriş namazı (tahiyyetü'l-mescid)
- Abdestten sonra kılınan iki rekât

Bu ikisi zatı için özel bir ibadet değildir; amaç, abdestten sonra namaz kılmak veya mescide oturmadan önce bir namazla giriş yapmaktır. Bu nedenle:

Bir kimse iki rekât namaz kılıp hem abdest namazına hem de akşam namazının sünnetine aynı anda niyet edebilir.

Zira abdestten sonra kastedilen, abdestin ardından bir namaz kılmaktır; bunun hangi namaz olduğu fark etmez. Öğle sünneti, kuşluk, nafile vb. olabilir.

Aynı şekilde mescide giren kişi, öğle sünnetini kılmak üzere iki rekât namaz kılsa, bu rekâtlar tahiyyetü'l-mescid yerine de geçer.

Şeyh Hâlid el-Muşeykih şöyle der:
"Mescide giriş namazı kendi başına amaçlanan bir ibadet değildir; başka namazlarla birleşir. Öğle sünnetini kılmak için camiye giren kimse, hem öğle sünnetine hem de tahiyyetü'l-mescide niyet ederse, iki ibadeti iki rekâtla birden elde etmiş olur.
Aynı şekilde bir kimse hem abdest namazı hem tahiyyetü'l-mescid hem de sünnet niyetiyle iki rekât kılsa, tek namazla üç farklı ibadet sevabı kazanır.
Kuşluk vakti abdest alıp iki rekât namaz kılsa ve niyetini abdest namazı ile kuşluk namazı için birleştirse, yine iki rekâtta iki ibadet elde eder."

(El-'Akdü's-Semîn, s. 161)

2. İkinci Kısım:

İbadetlerin birleşmesinin caiz olmadığı durumlar

Bu da şöyledir:
İki ibadet de kendi başına amaçlanmış ve bağımsız bir ibadetse, tek bir niyetle birleştirilemez; biri diğerinin yerine geçmez.

İbn Useymîn şöyle örnek verir:
Sabah namazının sünnetini kaçıran biri, güneş doğduktan sonra kaza etmek istese ve aynı zamanda kuşluk namazı vaktine denk gelse:

- Sabah sünneti kuşluk namazının yerine geçmez,
- Kuşluk namazı da sabah sünnetinin yerine geçmez,
- İkisini birleştirmek de caiz değildir.

Çünkü her biri bağımsız ve zatı için belirlenmiş bir ibadettir.

Aynı şekilde:

Bir kimse sabah farzına niyet ederken “Hem farz hem de sabah sünneti yerine geçsin” dese, bu geçerli olmaz. Çünkü sünnet farza bağlıdır; ikisi bir namaz olamaz.

Yine bir kimse tavafını bitirip sabah ezanı ile ikamet arasına denk gelse ve iki rekât kılmak istese; bu rekâtlarla hem tavafın sünneti hem de sabah namazının sünneti niyet edemez.
Zira her ikisi de maksut ve bağımsız ibadettir; birbirinin yerine geçmez. (Likaet el Bab el Meftuh)

Süyûtî, Nevevî’den naklen şöyle der:
“Bir sünnet başka bir sünnete dâhil olmuyorsa, aralarında ortak niyet sahih olmaz; kuşluk namazı ile sabah sünnetinin kazası böyledir.
Ama tahiyetul Mescid gibi bir ibadet, diğer ibadetlerin içine dahil olabildiği için birleşme mümkündür.”

(El-Eşbâh ve’n-Nezâir, s. 23. Ayrıca bkz. el-Mecmû‘, 5/57)

Konuyu en güzel açıklayanlardan biri de İbn Receb olup, “El-Kavâid” adlı eserinde uzun biçimde izah etmiştir (s. 23).

Allah en doğrusunu bilir.